

kerül. A második évben a beállított fűzés nélküli kötőgép alkalmazásával 75 000 kötet készülhetne el s már csak kötetenkénti 35,20 Ft egységáron. Ez a fokozatosan csökkent ár a további évek fejlesztése során 6—7 év múlva kötetenként 18—20 Ft-ra leszorítható.

A fenti árak a jelenlegi árakhoz mérten számítottak, amennyiben általános árváltozás következne be, akkor a kötésárak is aszerint változnak. A fokozatos fejlesztés lehetőségét az első évek eredményeitől és a szükségletnek megfelelően lehetne elérni, ennek részletes adataiban való elmélyülés pillanatnyilag meddő munka volna, mert az ipar állandó fejlődése folyamán olyan lehetőségek valósulhatnak meg a könyvkötészet terén, amire ma még nem is gondolhatunk.

A felállítandó rezsi üzem tervezetét a Raktározási és Állományvédelmi Bizottság 1959. jún. 16-án részleteiben is megtárgyalta, és javaslatait a Művelődésügyi Minisztérium Könyvtári Osztályához felterjesztette.

SASVÁRI DEZSŐ

H Í R E K

A Nemzetközi Tudományos Tájékoztatási Konferencia 1958. nov. 16-tól 21-ig ülésezett Washingtonban. A Konferencia gyökerei visszanyúlnak a 10 év előtti, 1948-ban a londoni Királyi Társaság által rendezett Tudományos Tájékoztatási Konferenciához. Ennek mintegy folytatásaként az Unesco hívott össze egy Nemzetközi Tudományos Tájékoztatási konferenciát 1949-ben. Az itt megvitatott problémák további figyelemmel kísérésére alakult meg később a *Tiszta és alkalmazott tudományok terminológiai és dokumentációs nemzetközi tanácsadó bizottsága*. Nemzetközileg ismert angol elnevezésének rövidítése: *IACDocTerPAS*. Ez a Bizottság már első ülésén (1954-ben) tervbe vette egy nemzetközi konferencia megszervezését a tudományos dokumentáció visszamenő vizsgálatára. Hosszas vita után az Amerikai Dokumentációs Intézet — ADI — javaslatára végül is Washingtonban hívták össze ezt az angol neve után (*International Conference on Scientific Information*) *ICSI*-ként ismert konferenciát.

948 résztvevő közül 811 volt (85,2%) az USA-ból, 40 angol (4,2%), 51 nyugat-európai (5,4%), 10 kelet-európai (1,1%), 16 kanadai, 5 latin-amerikai, 10 ázsiai, míg 5 az afrikai és óceániai angol dominiumokról. A Konferenciára beküldött 75 referátumot, amely nyomtatásban 1420 lap terjedelemben (2,72 kg) jelent meg, a résztvevők előre megkapták, bár többen késve.

Az első ülészak a kutatók dokumentációs anyagszükségletének vizsgálatával foglalkozott. A 13 megvitatott referátum közül említésre méltó egy amerikai: 1500 kémikus munkáját vizsgálták 9 egymásután következő napon át abból a szempont-

ból, hogy munkaidejük hogyan oszlik meg a tisztán kutatómunka és az arra vonatkozó információszerzés között. Megállapították, hogy a munkaidőnek kb. 49,8%-át ez utóbbi veszi igénybe, s ennek is a nagyobb része szóbeli közlés útján történik. A tisztán kutató tevékenységre a munkaidőnek csak 36%-a jut. Igen érdekes a londoni *Science Library*-nak a tudományos periodika-használat gyakoriságára vonatkozó vizsgálata. Az 1956. évi kölcsönzési, illetve helybenolvasási forgalom 87 255 esete arra mutat, hogy a Science Library 9120 periodikája közül 4821-et senki sem keresett ebben az évben. Az előadó megállapítása szerint a kurrens periodikák $\frac{3}{4}$ része olyan kevéssé olvasott, hogy egyetlen kölcsönözhető példányuk kielégítően az egész Egyesült Királyság érdeklődését.

Az első ülészak megbeszélései általában arra az eredményre jutottak, hogy az információszerzés főforrása a szóbeli közlés; a bibliográfiák használata már viszonylag korlátozott, s még inkább az az évi beszámlolóké, évkönyveké. Az új folyóiratszámok átlapozása igen kedvelt és hasznos forrás. Egy másik fontos megállapítás, amelyre 1802 angol elektrotechnikus munkáját vizsgálva jutott az előadó, hogy a műszaki irodalom főfeladata nem abban áll, hogy „utólagos konzultációhoz szolgáltasson dokumentációs forrást”, hanem hogy napról napra ösztökélje a kutatókat az új tudományos események és eredmények megismerésére, és olyan természetű tájékoztatást nyújtson, amit a kutató nem keres előre kigondolt terv szerint, hanem felfedez. Egészében véve az első ülészak hozzájárult a kutatók szokásainak és szükségleteinek megismeré-

séhez. Nem szabad azonban figyelmen kívül hagyni, hogy az itt elhangzott beszámolók túlnyomórészt az Amerikai Egyesült Államokban és Angliában végzett kutatásokon alapszanak, s nem valószínű, hogy más országokra is ugyanúgy érvényesek.

Az ICSI második ülészakát a „leíró és elemző bibliográfiai szolgálat működésének és eredményeinek” szentelte a konferencia rendezőse. Az itt elhangzottak közül érdemes megemlíteni az olasz küldöttnek a vasipari elemző bibliográfiával kapcsolatosan tett kijelentését, amely szerint az egész ún. „szabad” világ legnagyobb ilyen gyűjteménye alig tartalmaz több adatot, mint a VINITI (a Szovjetunió Tudományos Akadémiájának Tudományos Tájékoztató Intézete) vasipari bibliográfiáinak fele. Egy másik, az orvosi irodalom nyelvek és országok szerinti megoszlását, valamint periodicitását ismertető jelentésből kiderül, hogy az egész világon évenként 220 000 orvosi cikk jelenik meg, amelyeknek egy általános orvosi bibliográfiában kellene szerepelniük. Ezzel szemben a jelenleg létező legteljesebb orvosi bibliográfia, a *Current list of medical literature* összesen 108 000 cikkcímet tartalmaz.

A harmadik ülészakát a monográfiák, compendiumok és a szakosított dokumentációs központok jelentőségét lett volna hivatva értékelni, ez a kísérlet azonban nem sikerült. A negyedik ülészakát, amely a tájékoztatás szervezési rendszereinek jellegzetességeit a raktározásra és kutatásra való tekintettel összehasonlító alapon vizsgálta, ugyancsak csalódást okozott sikertelenségével. Az ötödik ülészakát tárgyalta a legfontosabb kérdéseket és észrevételeket az információs szervezés új rendszereihez szükséges felszerelésekkel kapcsolatban a raktározás és kutatás szempontjából. A hatodik ülészakát a retrospektív kutatómunka megszervezésére vonatkozó általános elmélet felállításának lehetőségeit mérlegelte. A hetedik ülészakát a kormányhatóságok, tudományos társaságok, egyetemek, ipari szervezetek felelősségét tárgyalta a tájékoztató szolgálat megjavításában. Az ülészakák végén két álláspont találkozott — egyik francia, másik angol — egy olyan nemzetközi központ vagy intézet létesítésére vonatkozó terv előterjesztésében, ami világviszonylatban megfelelné a VINITI-nek.

SZIGETHY JOLÁN

Plakátkiállítás a Szabó Ervin Könyvtárban. A könyvtári kiállítások rendezői komoly feladat előtt állanak, amikor

a rendelkezésükre álló korlátozott lehetőségek között az egyetemes és a hazai történelem szempontjából egyformán nagy eseményeket kívánnak bemutatni. Ez fokozott mértékben érvényesül a forradalom, a munkásmozgalom történetének ábrázolásakor, amikor a holt betű, a kiállított könyvek és egyéb dokumentumok csak a legtrikább esetben tudják visszaadni, még a legtökéletesebb elrendezés segítségével is a forradalmi pillanatok igazi arcát, lendületét, mindent elspró dinamikáját.

A Szabó Ervin Könyvtár helyesen járt el akkor, amidőn a kiállítást csak a Tanácsköztársaság — illetve természetesen az ezt közvetlenül megelőző idők — plakátjaira szűkítette le. Ezzel elkerülte azt a veszélyt, hogy túl sok és túl sokféle dokumentum bemutatása által esetleg épp a lényeg sikkadt volna el, vagy vált volna homályossá. Láthatók a Tanácsköztársaság időszakának plakátjai, amelyeket a legkiválóbb művészek: VÉRTES Marcell, URTZ Béla, DERKOVITS Jenő, KMETTY János stb. terveztek. A plakátok izzó forradalmi hangulata ma is magával ragadja a nézőket, s segítségükkel jobban bele tudjuk élni magunkat a magyar proletárdiktatúra lelkesült, lobogó önfeláldozásra kész világába. Jó csoportosítással sikerült a Tanácsköztársaság életének csaknem valamennyi mozzanatát a plakátanyag segítségével rögzíteni; különösen a békés építőmunka, a kultúra, s ebben a Tanácsköztársaság könyvtárügyének dokumentumait állították ki, érthetően és a szemnek is szépen.

A rendezők természetesen nem törekedtek teljességre. A kiállított anyag első sorban agitatív jellegű volt, és célját el is érte. Külön figyelmet érdemel az egyes tárlók plakátanyagának mértéktartó és esztétikailag is kifogástalan elrendezése. Kisebb fogyatékossága a kiállításnak, hogy a Vörös Hadsereg harcaiból aránylag keveset mutat be, pedig ez témakörre bőséges plakátanyag áll rendelkezésre.

Egy másik, inkább csak „bibliográfiai” hiba, hogy a kifényképezett karikatúrák esetében nem tüntették fel, hogy milyen folyóiratból, annak melyik számából közölték az illusztrációkat.

LAKATOS ÉVA

Könyvkonzerválási és restaurálási kiállítás a Magyar Tudományos Akadémia Könyvtárban. CSAPODI Csaba már kimerítően ismertette a *Magyar Könyveszlé- ben* (1958. 2. sz.) azt a nagy jelentőségű könyvkonzerválási és restaurálási munkát, amelyet — kormányzatunk támogatásá-

val — a Magyar Tudományos Akadémia Könyvtárában végeznek. Ennek a munkának eredményeiről most jól sikerült kiállításán számolt be a Könyvtár. A kiállítás szemléletesen mutatta be azokat az alaposan átgondolt és a tervszerűség példájával szolgálható szempontokat, amelyek szerint a Könyvtár legnagyobb értékeinek konzerválásáról és restaurálásáról gondoskodik. SASVÁRI Dezső kezéből a stíluskötés mesterművei kerültek ki. Más típust képviseltek FABRÓ József, NÉMETH Jenő, MONOSTORI Kálmán és MAGYARI Lászlóné kötése. Ezek egyszerűségükkel, színiükkel, nemes arányaikkal hatottak. Helyesen cselekedett a Könyvtár, amikor az egyszerű kötések művelőinek „mérsékelt vonalas díszítvényeket” ajánlott az egyhangúság sivárságának elkerülésére. Az alkalmazott díszítvények néhol szépen is sikerültek, mindazonáltal az az érzésünk, hogy e téren a könyvkötők művészi fantáziája még sok értékes ötlettel szolgálhat.

A Magyar Tudományos Akadémia Könyvtára konzerválási és restaurálási munkájával jó szolgálatot tesz nemcsak a magyar könyvtárügynek, hanem iparművészetünknek is. A kiállítás jelentőségénél és kitűnő rendezésénél fogva megérdemelte volna az ünnepélyesebb kereteket is.

T. M.

India és magyar kutatói. Az UNESCO Magyar Bizottsága és a MTA Könyvtára könyvkiállítást rendezett Indiáról, különös figyelmet szentelve az indiai—magyar kapcsolatoknak. Rendkívül hálás, de egyben különlegesen nehéz és felelősségteljes helyzetbe kerül a könyvtáros, ha olyan nagy feladatra vállalkozik, hogy egy hatalmas, több ezeréves múlttal rendelkező és egyszersmind biztató jövő előtt álló ország — India népeinek kultúráját és történetét kívánja bemutatni.

A kiállítás a rendkívül nagy műgonddal összcállított 19 tárlóban, ha csak szemelvényekben is, de bemutatta az ősi indiai kultúra remekeit, valamint a modern

India tudományos és politikai életének legfontosabb eredményeit és problémáit. A legnagyobb súlyt — helyesen — az indiai és a magyar tudomány kapcsolatára fektették. KÖRÖSI CSOMA Sándor, DUKA Tivadar, STEIN Aurél, BAKTAY Ervin, GERMANUS Gyula műveikkel, fényképeikkel, kézírataikkal szerepeltek a tárlókban. A kiállított anyagból kiderült, milyen régi és intenzív kapcsolat áll fenn — már 1834-től kezdve, amikor SZÉCHENYI István érintkezésbe lépett a kalkuttai Asiatic Society-vel — az indiai tudományos intézetek és a Magyar Tudományos Akadémia között, és hogy ez a kapcsolat ma sem szűnt meg.

A legszebb és legszemléletesebb kétségtelenül az ősi indiai kultúra emlékeit tükröző néhány tárló volt. Gyönyörű szanszkrit és hindi kódexek, az indiai irodalom ősi kincseinek régi és új kiadásai a *Sakuntalá*, védák, *Mahábháratá* stb., mind az indiai kultúra magas fokát bizonyították, valamint azt, hogy könyvkiadásunk már régóta fokozott figyelemmel fordult India felé. Az újabkori indiai irodalmat elsősorban Rabindranath TAGORE művei tükrözték.

Kevésbé szembetűnő, de valójában még érdekesebbek voltak azok a tárlók, amelyek a modern indiai tudomány legújabb vívmányait, az indiai politika fontosabb szereplőit és eseményeit mutatták be. Az indiai tudomány évszázados hagyományokra támaszkodva halad előre, és olyan világviszonylatban is kiemelkedő tudósai képviselik, mint a Nobel-díjas V. RAMAN professzor, az optika, S. BOZE, a fizika, s RANGANATHAN, a könyvtártudomány kiváló kutatója. Ezt bizonyítja a több tucatnyi indiai tudományos folyóirat is. A kiállítás politikai és történeti része már nem adott ilyen áttekinthető és világos képet. Inkább csak a szabadságmozgalmak vezetőit, GANDHIT, NEHRUT, s ezek irodalmi munkásságát — s nem annyira politikai tevékenységüket — ismerhetjük meg ezekből.

LAKATOS ÉVA